

Examining the Relationship Between Family-of-Origin Functioning and Non-Suicidal Self-Injury (NSSI) in Adolescents: The Mediating Role of Psychological Flexibility

1. Nayereh Sadat Sadatmand¹*: Counseling Department, Farhangian University, Tehran, Iran.

2. Zahra Khazaei²: Master's in Family Counseling, Faculty of Social Sciences, Razi University, Kermanshah, Iran

*Corresponding Author's Email Address: sadatmandn@cfu.ac.ir

Received: 15 September 2025
Revised: 09 December 2025
Accepted: 16 December 2025
Initial Publish: 07 January 2026
Final Publish: 22 June 2026

Copyright: © 2026 by the authors.
Published under the terms and
conditions of Creative Commons
Attribution-NonCommercial 4.0
International (CC BY-NC 4.0) License.

Abstract:

Objective: This study aimed to examine the relationship between family functioning and adolescents' non-suicidal self-injurious behaviors, considering psychological flexibility as a mediating variable.

Methods and Materials: This research adopted a descriptive–correlational design. The statistical population consisted of adolescents aged 12–18 years in Hasanabad Fashafouyeh during 2023, from which 150 eligible participants were selected using multistage cluster sampling. Data were collected using the Inventory of Statements About Self-Injury (ISAS), the McMaster Family Assessment Device (FAD-60), and a standardized Psychological Flexibility questionnaire. Descriptive analyses were conducted using SPSS, while confirmatory factor analysis and structural equation modeling were performed using AMOS version 26.

Findings: Structural equation modeling indicated that family functioning components—specifically roles, problem solving, and emotional expression—had significant effects on psychological flexibility ($p < .05$). Psychological flexibility, in turn, showed a significant negative effect on NSSI behaviors ($p < .001$). Both the direct effects of family functioning on NSSI and the indirect effects mediated by psychological flexibility were statistically significant. Model fit indices (CFI, IFI, RMSEA, and CMIN/DF) confirmed an acceptable to good fit of the proposed model.

Conclusion: The findings suggest that adolescents raised in families with healthier functioning demonstrate higher psychological flexibility, which is associated with a lower likelihood of engaging in non-suicidal self-injury. Strengthening family functioning and enhancing psychological flexibility may therefore represent effective preventive and interventional strategies to reduce NSSI among adolescents.

Keywords: Family functioning; Psychological flexibility; Non-suicidal self-injury; Adolescents; Structural equation modeling

How to Cite: Sadatmand, N. S., & Khazaei, Z. (2026). Examining the Relationship Between Family-of-Origin Functioning and Non-Suicidal Self-Injury (NSSI) in Adolescents: The Mediating Role of Psychological Flexibility. *Quarterly of Experimental and Cognitive Psychology*, 3(2), 1-17.

بررسی رابطه‌ی عملکرد خانواده مبدأ با نقش واسطه‌ای انعطاف‌پذیری روان‌شناختی و رفتارهای خودجرحی بدون قصد خودکشی (NSSI) در نوجوانان

۱. نیره السادات سعادتمند^{id}؛ گروه مشاوره، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

۲. زهرا خزائی^{id}؛ کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران

*پست الکترونیک نویسنده مسئول: sadatmandn@cfu.ac.ir

چکیده

هدف: هدف این پژوهش بررسی رابطه‌ی عملکرد خانواده با رفتارهای خودجرحی بدون قصد خودکشی در نوجوانان با در نظر گرفتن نقش واسطه‌ای انعطاف‌پذیری روان‌شناختی بود.

مواد و روش: پژوهش حاضر از نوع توصیفی-همبستگی بود و جامعه آماری آن کلیه نوجوانان ۱۲ تا ۱۸ سال شهر حسن‌آباد فشافویه در سال ۱۴۰۲ را شامل می‌شد. نمونه‌ای به حجم ۱۵۰ نفر از نوجوانان واجد شرایط به روش خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شد. ابزارهای پژوهش شامل سیاهه خودآسیب‌رسانی بدون قصد خودکشی (ISAS)، پرسشنامه سنجش عملکرد خانواده مک‌مستر (FAD-۶۰) و پرسشنامه استاندارد انعطاف‌پذیری روان‌شناختی بود. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS در بخش توصیفی و نرم‌افزار AMOS نسخه ۲۶ در بخش استنباطی، از طریق تحلیل عاملی تأییدی و مدل‌سازی معادلات ساختاری تحلیل شدند.

یافته‌ها: نتایج مدل‌سازی معادلات ساختاری نشان داد که مؤلفه‌های نقش‌ها، حل مسئله و ابراز عواطف در عملکرد خانواده اثر معناداری بر انعطاف‌پذیری روان‌شناختی دارند ($P < 0/05$). همچنین انعطاف‌پذیری روان‌شناختی اثر منفی و معناداری بر رفتارهای خودجرحی بدون قصد خودکشی نشان داد ($P < 0/001$). مسیرهای مستقیم عملکرد خانواده به رفتارهای NSSI و مسیرهای غیرمستقیم از طریق انعطاف‌پذیری روان‌شناختی نیز معنادار بودند و شاخص‌های برازش مدل حاکی از برازش مطلوب الگوی پیشنهادی بود.

نتیجه‌گیری: یافته‌ها نشان می‌دهد که عملکرد مطلوب خانواده با افزایش انعطاف‌پذیری روان‌شناختی نوجوانان همراه است و این عامل می‌تواند به‌طور معناداری احتمال بروز رفتارهای خودجرحی بدون قصد خودکشی را کاهش دهد؛ بنابراین، مداخلات خانواده‌محور و برنامه‌های تقویت انعطاف‌پذیری روان‌شناختی می‌توانند نقش مؤثری در پیشگیری از NSSI در نوجوانان ایفا کنند.

کلیدواژگان: عملکرد خانواده، انعطاف‌پذیری روان‌شناختی، خودجرحی بدون قصد خودکشی، نوجوانان، مدل‌سازی معادلات ساختاری

تاریخ دریافت: ۲۴ شهریور ۱۴۰۴

تاریخ بازنگری: ۱۸ آذر ۱۴۰۴

تاریخ پذیرش: ۲۵ آذر ۱۴۰۴

تاریخ چاپ اولیه: ۱۷ دی ۱۴۰۴

تاریخ چاپ نهایی: ۱ تیر ۱۴۰۵

مجوز و حق نشر: © ۱۴۰۵ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به‌صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی (CC BY-NC 4.0) صورت گرفته است.

نحوه استناددهی: سعادتمند، نیره‌السادات، و خزائی، زهرا. (۱۴۰۵). بررسی رابطه‌ی عملکرد خانواده مبدأ با نقش واسطه‌ای انعطاف‌پذیری روان‌شناختی و رفتارهای خودجرحی بدون قصد خودکشی (NSSI) در نوجوانان. فصلنامه روانشناسی تجربی و شناختی، ۳(۲)، ۱-۱۷.

Extended Abstract

Introduction

Non-suicidal self-injury (NSSI) has emerged as a significant public mental health concern during adolescence, characterized by the deliberate destruction of one's own body tissue without suicidal intent (Klonsky, 2011; Klonsky & Glenn, 2009). Empirical evidence suggests that adolescence represents a particularly vulnerable developmental period for the emergence of NSSI due to heightened emotional reactivity, ongoing neurocognitive maturation, and increased exposure to interpersonal stressors (Mürner-Lavanchy et al., 2022). Recent longitudinal and cross-cultural studies have further demonstrated that NSSI is associated with adverse psychological, interpersonal, and developmental outcomes extending into adulthood (Lewis et al., 2025; Yang, 2025).

While early research on NSSI primarily focused on individual psychopathology, contemporary theoretical models emphasize the role of contextual and relational factors, particularly the family system, in shaping adolescents' emotional regulation capacities and coping behaviors (Goldenberg & Goldenberg, 2007). Family functioning, conceptualized as the family's ability to meet emotional, communicative, and problem-solving demands, has been consistently linked to adolescent mental health outcomes (Stevenson-Hinde & Akister, 1995; Yousefi, 2012). Dysfunctional family environments characterized by unclear roles, ineffective problem-solving, and poor emotional expression have been shown to increase adolescents' vulnerability to maladaptive behaviors, including self-injury (Abedi Parija, 2020; Farahmand & Rezvani, 2019; Parhodeh, 2022).

In recent years, attention has shifted toward identifying psychological mechanisms that may mediate the relationship between family functioning and NSSI. One such transdiagnostic construct is psychological flexibility, defined as the capacity to remain open to internal experiences while engaging in value-consistent actions

(Dawson & Golijani-Moghaddam, 2020). Psychological flexibility is central to acceptance- and commitment-based models of mental health and has been inversely associated with emotional distress, experiential avoidance, and self-harming behaviors (Callahan et al., 2021; Tindle & Moustafa, 2021). Adolescents with low psychological flexibility are more likely to respond to distress with avoidance-based strategies, including NSSI, particularly when raised in emotionally invalidating family contexts (Akbari et al., 2021; Bean et al., 2022).

Despite growing evidence supporting the independent roles of family functioning and psychological flexibility in NSSI, few studies have examined these variables simultaneously within an integrative explanatory framework, especially in non-Western cultural contexts. Emerging international research suggests that family-of-origin experiences exert long-term effects on emotional regulation and maladaptive coping through psychological mediators such as emotional reactivity, mindfulness, and resilience (Chiang & Bai, 2024; Kim & Lee, 2024; Yuan et al., 2025; Zheng et al., 2025). However, empirical investigations testing psychological flexibility as a mediating mechanism between family functioning and NSSI among adolescents remain limited.

Accordingly, the present study aimed to examine the structural relationships between family-of-origin functioning and non-suicidal self-injury in adolescents, with psychological flexibility hypothesized as a mediating variable, using a structural equation modeling approach.

Methods and Materials

The present study employed a descriptive-correlational design. The statistical population consisted of adolescents aged 12 to 18 years residing in Hasanabad Fashafouyeh during the academic year 2023. Using multistage cluster sampling, 150 adolescents who met the inclusion criteria were selected to participate in the study. Inclusion criteria included age range, residence in the study area, and a history of at least one episode of non-suicidal self-injury.

Participation was voluntary, and informed consent was obtained from all participants and their guardians.

Data collection instruments included the Inventory of Statements About Self-Injury (ISAS) to assess NSSI behaviors, the McMaster Family Assessment Device (FAD-60) to measure family functioning, and a standardized Psychological Flexibility Questionnaire. Data were analyzed using SPSS for descriptive statistics and AMOS version 26 for inferential analyses. Confirmatory factor analysis was conducted to assess measurement models, followed by structural equation modeling to test hypothesized relationships among variables. Model fit was evaluated using absolute, comparative, and parsimonious fit indices.

Findings

Descriptive analyses indicated that the majority of participants were aged between 16 and 18 years, with females comprising a larger proportion of the sample. Mean scores for family functioning components, psychological flexibility, and NSSI were within the moderate range.

Correlation analyses revealed significant associations between key dimensions of family functioning (roles, problem solving, and emotional expression), psychological flexibility, and NSSI behaviors. Structural equation modeling demonstrated that family functioning had a significant direct effect on psychological flexibility. Specifically, poorer functioning in family roles, problem-solving capacity, and emotional expression was associated with lower levels of psychological flexibility.

Psychological flexibility, in turn, exhibited a significant negative direct effect on NSSI behaviors, indicating that adolescents with higher psychological flexibility reported fewer self-injurious behaviors. Additionally, family functioning exerted a significant direct effect on NSSI. Importantly, indirect effects analysis confirmed that psychological flexibility significantly mediated the relationship between family functioning and NSSI.

Model fit indices supported the adequacy of the proposed model, with values indicating good overall fit across absolute, comparative, and parsimonious criteria.

Discussion and Conclusion

The findings of this study underscore the importance of adopting a multilevel perspective in understanding non-suicidal self-injury among adolescents. Results demonstrated that dysfunctional family environments are associated with increased engagement in NSSI, both directly and indirectly through reduced psychological flexibility. These findings highlight psychological flexibility as a critical mechanism through which family-of-origin functioning influences adolescents' vulnerability to self-injurious behaviors.

From a developmental standpoint, families characterized by ineffective role distribution, limited emotional expression, and poor problem-solving may restrict adolescents' opportunities to learn adaptive emotion regulation strategies. In such contexts, psychological inflexibility may emerge, increasing reliance on maladaptive coping behaviors such as NSSI. Conversely, supportive family environments appear to foster psychological flexibility, thereby reducing the likelihood of self-injury.

The present findings contribute to the growing body of literature emphasizing the interaction between systemic family factors and transdiagnostic psychological processes in adolescent mental health. Integrating family-based interventions with approaches aimed at enhancing psychological flexibility may offer a promising avenue for preventing and reducing NSSI. Programs that simultaneously address family communication patterns and adolescents' adaptive coping capacities are likely to produce more sustainable outcomes than interventions targeting individual symptoms alone.

In conclusion, non-suicidal self-injury should be understood as a complex, relationally embedded behavior shaped by family dynamics and individual psychological processes. Strengthening family functioning and promoting psychological flexibility may play a pivotal role in mitigating NSSI risk and supporting adolescents' psychological well-being.

اشاره دارد (Stevenson-Hinde & Akister, 1995). مدل مک‌مستر

عملکرد خانواده، یکی از پرکاربردترین چارچوب‌های نظری در این حوزه است که ابعادی نظیر حل مسئله، ارتباط، نقش‌ها، پاسخ‌دهی عاطفی، آمیزش عاطفی و کنترل رفتار را در بر می‌گیرد (Stevenson-Hinde & Akister, 1995; Yousefi, 2012). مطالعات روان‌سنجی متعدد در بافت‌های فرهنگی مختلف، پایایی و روایی این مدل را تأیید کرده‌اند (Imani & Shiralynia, 2017; Wan Nurayunee et al., 2014).

پژوهش‌های داخلی نشان داده‌اند که اختلال در عملکرد خانواده با طیفی از پیامدهای منفی روان‌شناختی در نوجوانان از جمله افکار خودکشی، رفتارهای پرخطر و مشکلات هیجانی ارتباط دارد (Abedi Parija, 2020; Abedi Parija & Sadeghi, 2021). فرهمند و رضوانی نیز گزارش کردند که خانواده‌های ناکارآمد، به دلیل ضعف در ساختار نقش‌ها، تعارض‌های حل‌نشده و ناکارآمدی عاطفی، بستر مناسبی برای بروز ناسازگاری‌های رفتاری فرزندان فراهم می‌کنند (Farahmand & Rezvani, 2019). این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های جامعه‌شناختی و بالینی همسو است که عملکرد ضعیف خانواده را عامل خطر مهمی برای انحرافات رفتاری و آسیب‌های روانی معرفی می‌کنند (Parhodeh, 2022; Saber & Shamsaei, 2020).

در سطح بین‌المللی نیز شواهد فزاینده‌ای بر نقش خانواده در بروز NSSI دلالت دارند. مرور نظام‌مند بین و همکاران نشان داد که متغیرهای خانوادگی نظیر تعارض والد-فرزند، ضعف حمایت عاطفی و الگوهای ارتباطی ناکارآمد، از مهم‌ترین پیش‌بینی‌کننده‌های خودجراحی در نوجوانان هستند (Bean et al., 2022). پژوهش‌های جدیدتر با تمرکز بر مفهوم «خانواده مبدأ» نشان می‌دهند که تجارب اولیه در خانواده، حتی در سال‌های بعدی زندگی، اثرات پایداری بر سلامت روان و رفتارهای خودآسیب‌رسان دارند (Lewis et al., 2020; Monk et al., 2025). همچنین یافته‌های آسیای شرقی حاکی از آن

خودجراحی بدون قصد خودکشی (Non-Suicidal Self-Injury; NSSI) یکی از چالش‌های فزاینده و پیچیده سلامت روان در دوران نوجوانی محسوب می‌شود که با آسیب عمدی و مستقیم به بافت بدن بدون نیت مرگ تعریف می‌شود (Klonsky, 2011; Klonsky & Glenn, 2009). پژوهش‌های اخیر نشان می‌دهند که این رفتار نه تنها یک نشانگر اختلالات هیجانی و شناختی است، بلکه با پیامدهای گسترده‌ای در سطوح فردی، خانوادگی و اجتماعی همراه بوده و می‌تواند زمینه‌ساز تداوم مشکلات روان‌شناختی در بزرگسالی شود (Mürner-Lavanchy et al., 2022; Yang, 2025). از این‌رو، شناسایی عوامل زمینه‌ای و سازوکارهای روان‌شناختی مؤثر بر NSSI به یکی از اولویت‌های اساسی پژوهش در روان‌شناسی رشد و آسیب‌شناسی تحولی تبدیل شده است.

یافته‌های عصب‌روان‌شناختی و تحولی نشان می‌دهد که نوجوانان درگیر رفتارهای خودجراحی، اغلب با نقص‌هایی در تنظیم هیجان، پردازش شناختی، کنترل تکانه و انعطاف‌پذیری شناختی مواجه‌اند (Mürner-Lavanchy et al., 2022). این آسیب‌پذیری‌های فردی، اگرچه اهمیت بالایی دارند، اما به تنهایی قادر به تبیین کامل بروز و تداوم NSSI نیستند. در دهه‌های اخیر، رویکردهای سیستمی و بوم‌شناختی بر نقش تعیین‌کننده بافت خانواده و تجارب اولیه زندگی در شکل‌گیری رفتارهای پرخطر نوجوانان تأکید کرده‌اند (Goldenberg & Goldenberg, 2007; Parhodeh, 2022). بر اساس این دیدگاه، خانواده نه تنها نخستین بستر اجتماعی‌سازی فرد است، بلکه چارچوب اصلی شکل‌گیری الگوهای تنظیم هیجان، باورهای بین‌فردی و شیوه‌های مقابله‌ای را فراهم می‌کند.

مفهوم عملکرد خانواده در ادبیات روان‌شناسی خانواده، به توانایی نظام خانواده در پاسخ‌گویی به نیازهای عاطفی، ارتباطی، رفتاری و رشدی اعضا

است که تاب‌آوری خانوادگی و کیفیت روابط والد-فرزند می‌توانند نقش محافظتی در برابر NSSI ایفا کنند (Yuan et al., 2025; Zheng et al., 2025).

در کنار متغیرهای خانوادگی، توجه پژوهشگران به سازه‌های فراتشخصی معطوف شده است که می‌توانند نقش میانجی یا تعدیل‌کننده در رابطه بین بافت خانواده و پیامدهای رفتاری ایفا کنند. یکی از مهم‌ترین این سازه‌ها، انعطاف‌پذیری روان‌شناختی است. انعطاف‌پذیری روان‌شناختی به توانایی فرد در تجربه افکار و هیجانات ناخوشایند بدون اجتناب، و در عین حال، عمل بر اساس ارزش‌های شخصی اشاره دارد (Dawson & Golijani-Moghaddam, 2020). این مفهوم، هسته مرکزی رویکرد درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد محسوب می‌شود و به‌عنوان شاخص کلیدی برای سلامت روان شناخته می‌شود (Tindle & Moustafa, 2021).

شواهد تجربی نشان می‌دهند که انعطاف‌پذیری روان‌شناختی پایین با افسردگی، اضطراب، پریشانی روانی و رفتارهای خودآسیب‌رسان ارتباط معناداری دارد (Callahan et al., 2021; Yang, 2025). در مقابل، سطوح بالاتر این سازه با تنظیم هیجان مؤثرتر، تاب‌آوری بیشتر و کاهش رفتارهای پرخطر همراه است (Dawson & Golijani-Moghaddam, 2020; Tindle & Moustafa, 2021). در ایران، اکبری و همکاران با تدوین نسخه بومی شاخص انعطاف‌پذیری روان‌شناختی، شواهد روان‌سنجی معتبری برای کاربرد این سازه در جمعیت عمومی فراهم کرده‌اند (Akbari et al., 2021). با وجود این، هنوز شکاف‌های معناداری در ادبیات پژوهش وجود دارد. بسیاری از مطالعات، یا صرفاً بر عوامل فردی NSSI تمرکز داشته‌اند یا نقش خانواده را بدون در نظر گرفتن سازوکارهای روان‌شناختی میانجی بررسی کرده‌اند (Bean et al., 2022; Callahan et al., 2021). در حالی که پژوهش‌های نوین نشان می‌دهد تأثیر خانواده بر رفتارهای خودآسیب‌رسان

اغلب به‌صورت غیرمستقیم و از طریق متغیرهایی نظیر تنظیم هیجان، ذهن‌آگاهی، ذهنی‌سازی و انعطاف‌پذیری روان‌شناختی اعمال می‌شود (Chiang & Bai, 2024; Kim & Lee, 2024; Yuan et al., 2025).

به‌ویژه در بافت فرهنگی ایران، مطالعاتی که به‌طور هم‌زمان به عملکرد خانواده مبدأ و نقش میانجی انعطاف‌پذیری روان‌شناختی در تبیین NSSI بپردازند، بسیار محدود است.

از سوی دیگر، تحولات اخیر در ادبیات بین‌المللی نشان می‌دهد که پرداختن به مفاهیم خانواده مبدأ، نه‌تنها برای تبیین آسیب‌شناسی نوجوانی، بلکه برای درک تداوم الگوهای ناسازگار در بزرگسالی نیز ضروری است (Kim & Lee, 2024; Lewis et al., 2025). این رویکرد تحولی-سیستمی، امکان طراحی مداخلات پیشگیرانه چندسطحی را فراهم می‌کند که هم خانواده و هم مهارت‌های روان‌شناختی نوجوان را هدف قرار می‌دهند (Jafari Harandi & Islami Harandi, 2021; Saber & Shamsaei, 2020; Shiri & Goudarzi, 2020).

در مجموع، مرور پیشینه نشان می‌دهد که خودجرchi بدون قصد خودکشی پدیده‌ای چندعاملی است که در تعامل پیچیده‌ای از عوامل فردی، خانوادگی و فراتشخصی شکل می‌گیرد. با وجود شواهد گسترده درباره نقش خانواده و انعطاف‌پذیری روان‌شناختی به‌صورت جداگانه، بررسی هم‌زمان این متغیرها در قالب یک مدل تحلیلی منسجم، به‌ویژه در جامعه نوجوانان ایرانی، همچنان یک خلأ پژوهشی محسوب می‌شود (Abedi Parija, 2020; Parhodeh, 2022; Yang, 2025).

هدف این پژوهش بررسی رابطه‌ی عملکرد خانواده مبدأ با رفتارهای خودجرchi بدون قصد خودکشی نوجوانان با تأکید بر نقش واسطه‌ای انعطاف‌پذیری روان‌شناختی است.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر توصیفی با روش همبستگی است و جامعه آماری شامل کلیه نوجوانان بین ۱۲ تا ۱۸ سال شهر حسن آباد فشافویه در سال ۱۴۰۲ بودند. معیارهای ورود به پژوهش: (۱) نوجوانان ایرانی بین ۱۲ تا ۱۸ سال که در ۵ سال اخیر ساکن شهر حسن آباد فشافویه بوده، (۲) در طول زندگی خود حداقل یکبار خودجراحی بدون قصد خودکشی انجام داده و (۳) برای شرکت در پژوهش رضایت آگاهانه داشتند، می‌باشد. همچنین معیارهای خروج از پژوهش، تحت درمان یا داروی خاصی بودن در یک ماه گذشته، مصرف الکل یا استفاده از مواد روان‌گردان، هرگونه سابقه خانوادگی اختلالات روانپریشی (تا بستگان درجه دوم) و عدم تمایل به همکاری یا پاسخ ناقص به پرسشنامه بود. با توجه به رعایت اصول اخلاقی به آزمودنی‌ها اطمینان داده شد که ضمن رعایت اصل رازداری پاسخ‌هایشان به هیچ وجه در اختیار افراد، سازمان‌ها دولتی و خصوصی قرار نخواهد گرفت و پرسشنامه‌ها صرفاً برای اهداف پژوهشی استفاده می‌شود. شرکت در این پژوهش داوطلبانه خواهد بود و از افراد شرکت کننده خواسته می‌شود فرم رضایت آگاهانه را مطالعه و امضاء کنند. همچنین به آنها محرمانه بودن اطلاعات مندرج در پرسشنامه‌ها اطمینان داده خواهد شد. در این روش ابتدا شهر با توجه به مدارس دبیرستان دوره اول و دوم تقسیم و پس از آن، هر مدرسه به خوشه‌ها تقسیم و از هر خوشه، نمونه‌ها به صورت تصادفی بر اساس معیارهای ورود و خروج مطالعه انتخاب شد.

فهرست و سیاهه رفتاری و کارکردی خودگزارشی خود-آسیب رسانی ISAS (کلونسکی^۱ و گلن^۲، ۲۰۰۹): این پرسشنامه از دو بخش رفتاری و کارکردی تشکیل شده است. بخش رفتاری شامل ۷ سوال درباره تنوع رفتارهای خودآسیب رسانی و بخش کارکردی شامل دو عامل کارکردهای

درون فردی (۵ کارکرد: تنظیم هیجانی، ضدتجزیه ای، ضدخودکشی، ابراز آشفته‌گی و تنبیه خود) و بین فردی (۸ کارکرد دیگر) است و با ۳۹ گویه سیزده نوع کارکرد را می‌سنجد. این ۱۳ کارکرد عبارتند از: تنظیم هیجانی، تمایز خود از دیگران، تنبیه خود، مراقبت از خود، ضدتجزیه ای، ضدخودکشی، حسجویی، تعلق به همسالان، اثرگذاری بین فردی، اثبات قدرت، ابراز آشفته‌گی، انتقامگیری و خودمختاری. در تحقیق خانی پور و همکاران (۱۳۹۵) در بخش رفتاری دو سوال غیر از خودجراحی (خود-آسیب رسانی) بدون خودکشی نیز به فهرست اضافه شد. روایی محتوایی این ابزار توسط روانشناس و روانپزشک تایید شد. در بخش کارکردی با نظر متخصصان ۳ گویه را حذف و با ۳۶ گویه کار شد. همچنین در تحلیل عاملی اکتشافی انجام شده ۸ عامل شناسایی شد. ضریب آلفای کرونباخ نمره کل این آزمون ۰/۹۴ بود. همچنین در پژوهش زکی ئی، خزایی، مرادی و همکاران (۲۰۲۰) ضریب آلفای کرونباخ سیاهه رفتاری و کارکردی خود آسیب‌رسانی ۰/۸۲ با دست آمده است.

پرسشنامه سنجش عملکرد خانواده^۳ (FAD-60): این ابزار ۶۰ سوالی برای سنجش عملکرد خانواده بر اساس مدل عملکرد خانواده مک مستر^۴، برای افراد ۱۲ سال به بالا، تدوین شده است که در سال ۱۹۵۰ توسط اپشتاین، بالدوین و بیشاب (به نقل از استونسون-هاینده و اکیستر^۵، ۱۹۹۵) با هدف توصیف ویژگی‌های سازمانی و ساختاری خانواده تهیه شده است و توانایی خانواده را در سازش با حوزه وظایف خانوادگی با یک مقیاس خود گزارش دهی، مورد سنجش و ارزیابی قرار می‌دهد. این الگو خصوصیات ساختاری، شغلی و تعاملی خانواده را مشخص می‌کند و هفت بعد از عملکرد خانواده را

⁴ McMaster Model of Family Functioning

⁵ Stevenson-Hinde & Akister

¹ Klonsky

² Glenn

³ Family Assessment Device

می‌سنجد که شامل: حل مسأله^۱، ارتباط یا تعامل^۲، نقش‌ها^۳، آمیزش عاطفی^۴، پاسخگویی عاطفی^۵ و کنترل رفتاری^۶ می‌باشد. لذا ابزار سنجش خانواده متناسب با این شش بعد، از شش خرده مقیاس برای سنجش آنها، به علاوه یک خرده مقیاس هفتم مربوط به عملکرد کلی خانواده^۷ تشکیل شده است (به نقل از استونسون-هائند و اکیستر، ۱۹۹۵). این پرسشنامه در واقع، اختلال عملکرد خانواده را می‌سنجد. خرده مقیاس حل مشکل دارای ۶ ماده، ارتباط دارای ۹ ماده، نقش‌ها ۱۱ ماده، پاسخگویی عاطفی ۶ ماده، آمیزش عاطفی ۷ ماده، کنترل رفتار ۹ ماده و خرده مقیاس عملکرد کلی خانواده نیز دارای ۱۲ ماده می‌باشد. در این پرسشنامه هر چه نمره فرد در کل مقیاس یا خرده مقیاس‌ها پایین باشد، نشانگر عملکرد بهتر و سالم تر خانواده می‌باشد، چرا که این پرسشنامه اختلال عملکرد خانواده را می‌سنجد و نمرات بالاتر نشانه ناسالم بودن خانواده است. پایایی ابزار سنجش خانواده در پژوهش یوسفی (۱۳۹۱) از طریق محاسبه آلفای کرونباخ به ترتیب برای عملکرد کلی ۰/۸۲، حل مسأله ۰/۸۶، ارتباط یا تعاملات ۰/۸۷، نقش‌ها ۰/۸۷، پاسخگویی عاطفی، ۰/۸۱، آمیزش عاطفی ۰/۸۹، کنترل رفتار ۰/۸۷ گزارش شده است. ایمانی و شیرالی نیا (۱۳۹۴) پایایی این پرسشنامه را از طریق محاسبه آلفای کرونباخ ۰/۷۹ گزارش دادند. وان نورایونی، نور ازنیزا و زرینا^۸ (۲۰۱۷) در پژوهش خود بر روی نوجوانان بزهکار، پایایی ابزار سنجش خانواده را با طریق محاسبه ضریب آلفای کرونباخ، بالای ۰/۷ گزارش نمودند.

پرسشنامه استاندارد انعطاف پذیری روانشناختی^۹: این پرسشنامه توسط اکبری و همکاران (۲۰۲۱) به منظور سنجش انعطاف پذیری روانشناختی طراحی و تدوین شده است و دارای ۱۵ سوال و ۳ بعد اجتناب، پذیرش و

بهره برداری می‌باشد که بر اساس طیف لیکرت به سنجش انعطاف پذیری روانشناختی می‌پردازد. پرسشنامه حاضر، میزان پیگیری اهداف علیرغم وجود تنش‌ها و چالش‌ها را اندازه‌گیری می‌کند. جهت اطمینان یافتن از اینکه افراد سوالات را در بافتاری معنی‌دار پاسخ بدهند، تمامی سوالات انعطاف پذیری روانشناختی، معطوف به هدفی در زندگی است که شخصا برای هر فرد از اهمیت و معنی برخوردار است. در ابتدا از افراد خواسته می‌شود تا هدفی در زندگیشان که برای رسیدن به آن در تلاش هستند را مشخص کنند. مبتنی بر مطالعات آزمایشی اولیه، یافته‌ها از سه عامل حمایت کردند که عبارتند از: اجتناب (رویگردانی از هیجانات منفی و اتفاقاتی که هنگام پیگیری یک هدف رخ می‌دهند)، پذیرش (پذیرفتن هیجاناتی که در مسیر پیگیری یک هدف به‌وجود می‌آیند) و بهره برداری (استفاده کردن از هیجانات منفی به منظور نیرو گرفتن جهت پیگیری هدف). برای اطمینان یافتن از اینکه هدفی که افراد مشخص کرده‌اند در زندگی آنها مهم و اساسی است، چهار سوال جهت اهمیت‌سنجی هدف اضافه شده‌اند. در پژوهش اکبری و همکاران (۲۰۲۱) روایی محتوایی، صوری و ملاکی این پرسشنامه مناسب ارزیابی شده است و همچنین ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده برای این پرسشنامه ۰/۸۱ برآورد شد.

برای تحلیل فرضیات از تحلیل عاملی تأییدی و روش مدل‌سازی معادلات ساختاری (شاخص‌های برازش مطلق، تطبیقی، مقتصد) توسط نرم‌افزارهای SPSS نسخه ۲۶ و AMOS با نسخه ۲۶ استفاده شده است.

یافته‌ها

^۶ behavioral control

^۷ General Family Functioning

^۸ Wan Nurayunee, Noor Azniza & Zarina

^۹ The personalized Psychological Flexibility

^۱ problem solving

^۲ communication

^۳ roles

^۴ affective involvement

^۵ affective responsiveness

دوره سوم، شماره دوم

این پژوهش بر روی ۱۵۰ نفر از دانش آموزان انجام گرفته است. با توجه به تحلیل‌های توصیفی نمونه مورد بررسی دانش آموزان، ۷۴/۷ درصد از کل نمونه را پاسخگویان دختر و ۲۵/۳ درصد را پاسخگویان پسر تشکیل می‌دهد. در این خصوص، نتایج نشان داد که بیشتر دانش آموزان در دامنه سنی ۱۶ تا ۱۸ سال قرار دارند (۹۲ درصد). از نظر متغیر تحصیلات پدر، ۳۵/۳ درصد از کل نمونه تحصیلات سیکل و ۳۰ درصد تحصیلات ابتدایی و ۲۵/۳ درصد تحصیلات دیپلم و ۹/۳ درصد بی سواد بودند. از نظر متغیر تحصیلات مادر، ۳۶ درصد از کل نمونه تحصیلات ابتدایی و ۲۴/۷ درصد تحصیلات سیکل و ۲۱/۳ درصد تحصیلات دیپلم و ۱۶/۷ درصد بی سواد و ۱/۳ درصد تحصیلات لیسانس بودند. از نظر متغیر شغل پدر، ۶۸ درصد از کل نمونه شغل کارگری و ۱۸/۷ درصد شغل فنی و ۱/۳ درصد شغل کارمندی و ۱۲ درصد بیکار بودند. از نظر متغیر شغل مادر، ۸۱/۳ درصد از کل نمونه شغل شریف خانه داری و ۱۴/۷ درصد شغل کارگری و ۲/۷ درصد شغل صنایع دستی و هنری و ۱/۳ درصد شغل کارمندی بودند. متغیر نحوه زندگی، متغیر دیگری است که در این پژوهش مورد مطالعه قرار گرفت. براساس نتایج، ۹۶ درصد با پدر و مادر زندگی می‌کنند و ۲/۷ درصد فقط با مادر و ۱/۳ درصد فقط با پدر زندگی می‌کنند. متغیر معدل تحصیلی، متغیر دیگری است که در این پژوهش مورد مطالعه قرار گرفت. براساس نتایج، ۴۶ درصد از کل نمونه معدل تحصیلی شان بین ۱۶ الی ۱۸ است و ۲۷/۳ درصد ۱۴ الی ۱۶ و ۲۰ درصد ۱۸ الی ۲۰ و ۶/۷ درصد ۱۲ الی ۱۴ می‌باشند. همان‌گونه که در جدول (۱) مشاهده می‌شود میانگین متغیرهای تحقیق را نشان می‌دهد. میانگین اکثریت متغیرها نزدیک به سطح متوسط است.

جدول ۱. توصیف متغیر خود جرحی، انعطاف پذیری و عملکرد خانواده و مؤلفه‌های آن

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد
تنظیم هیجانی	۱/۸۸	۱/۷۰
تمایز خود از دیگران	۱/۳۹	۱/۶۳
تنبیه خود	۱/۸۰	۱/۷۴
مراقبت از خود	۱/۵۲	۱/۵۰
ضد تجزیه‌ای	۱/۳۴	۱/۵۵
ضد خودکشی	۲/۰۲	۱/۸۷
حس جویی	۰/۸۸	۱/۳۹
تعلق به همسالان	۰/۷۶	۱/۳۶
اثر گذاری بین فردی	۱/۱۴	۱/۵۹
اثبات قدرت	۱/۳۲	۱/۸۵
ابراز آشفته‌گی	۱/۴۰	۱/۶۳
انتقام‌گیری	۱/۱۸	۱/۶۸
خودمختاری	۱/۱۷	۱/۵۷
نمره کل خودجرحی	۱۷/۸۵	۱۷/۰۲
اجتناب	۱۸/۵۷	۶/۱۴
پذیرش	۲۱/۰۴	۵/۳۶
بهره برداری	۲۱/۲۸	۵/۵۷
نمره کل انعطاف پذیری	۶۰/۹۰	۱۲/۰۱
نقش‌ها	۳۹/۹۸	۶/۶۱
حل مشکل	۴۴/۵۰	۸/۸۷
ابراز عواطف	۱۸/۴۲	۴/۶۵
نمره کل عملکرد خانواده	۱۰۳/۹۱	۱۸/۷۵

فصلنامه روانشناسی تجربی و شناختی

جهت مشخص کردن اینکه شاخص‌ها تا چه اندازه برای الگوهای اندازه گیری قابل قبول می‌باشند ابتدا الگوهای اندازه گیری جداگانه مورد تحلیل قرار گرفت. در نهایت با توجه به جدول (۲) می‌توان نتیجه گرفت که الگوهای اندازه گیری قابل قبول می‌باشند ابتدا الگوهای اندازه گیری جداگانه مورد تحلیل قرار گرفت. می‌کنند.

جدول ۲. شاخص‌های کلی برازش الگوهای اندازه گیری

معادل فارسی	معادل انگلیسی	مقدار مطلوب	خود جرحی	انعطاف پذیری	نقش‌ها	حل مشکل	عواطف	وضعیت
خی دو	χ^2	-	۱۸۸۸/۸۷	۵۲/۴۰۹	۱۲۰۶/۴۰	۱۶۳۲/۵۲	۴۰۳/۳۹۲	-
ریشه میانگین مربعات باقیمانده	RMR	کمتر از ۰/۰۵	۰/۰۳۴	۰/۰۴۲	۰/۰۳۰	۰/۰۴۶	۰/۰۴۹	مطلوب
شاخص برازش تطبیقی	CFI	مساوی یا بیشتر از ۰/۹۰	۰/۹۱	۰/۹۹	۰/۹۳	۰/۹۵	۰/۹۳	مطلوب
شاخص برازش افزایشی	IFI	مساوی یا بیشتر از ۰/۹۰	۰/۹۱	۰/۹۹	۰/۹۴	۰/۹۶	۰/۹۳	مطلوب
شاخص نیکویی برازش مقتصد	PGFI	بزرگتر از ۰/۵۰	۰/۶۹	۰/۵۱	۰/۵۷	۰/۵۷	۰/۶۲	مطلوب
ریشه میانگین مربعات خطای برآورد	RMSEA	کمتر از ۰/۱	۰/۰۳۹	۰/۰۳۳	۰/۰۷۳	۰/۰۵۳	۰/۰۸۷	مطلوب
خی دو بهنجار شده	CMIN/DF	بین ۱ تا ۳	۳	۲/۴۷	۲/۸۷	۲/۵۹	۲/۷۰	مطلوب

قبل از بررسی فرضیه، رابطه همبستگی بین متغیرها را مورد ارزیابی قرار

می‌گیرد. از آزمون همبستگی استفاده شده و نتایج آن را در ماتریس زیر آورده

شده است.

جدول ۳. ماتریس همبستگی بین متغیرهای فرضیات پژوهش

متغیر	آماره	نقش‌ها	حل مشکل	ابراز عواطف	انعطاف پذیری	خود جرحی
نقش‌ها	همبستگی	۱				
	Sig					
حل مشکل	همبستگی	۰/۷۸۱**	۱			
	Sig	۰/۰۰۰				
ابراز عواطف	همبستگی	۰/۷۷۹**	۰/۸۱۹**	۱		
	Sig	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰			
انعطاف پذیری	همبستگی	۰/۱۸۵*	۰/۲۹۳**	۰/۱۹۹*	۱	
	Sig	۰/۰۲۴	۰/۰۰۰	۰/۰۳۷		
خود جرحی	همبستگی	۰/۱۷۴*	۰/۳۰۶**	۰/۱۸۷*	۰/۲۹۴**	۱
	Sig	۰/۰۳۳	۰/۰۰۰	۰/۰۲۲	۰/۰۰۰	

همانطور که از ماتریس فوق مشخص است، علامت** نشان دهنده‌ی

وجود همبستگی بین متغیرهای پژوهش در سطح ۰/۰۱ را نشان می‌دهد. یعنی، دارد.

شاخص‌های کلی حاصل از برازش مدل معادلات ساختاری مربوط به

فرضیات پژوهش در جدول ۴ آمده است. هم چنین مدل ساختاری مربوطه

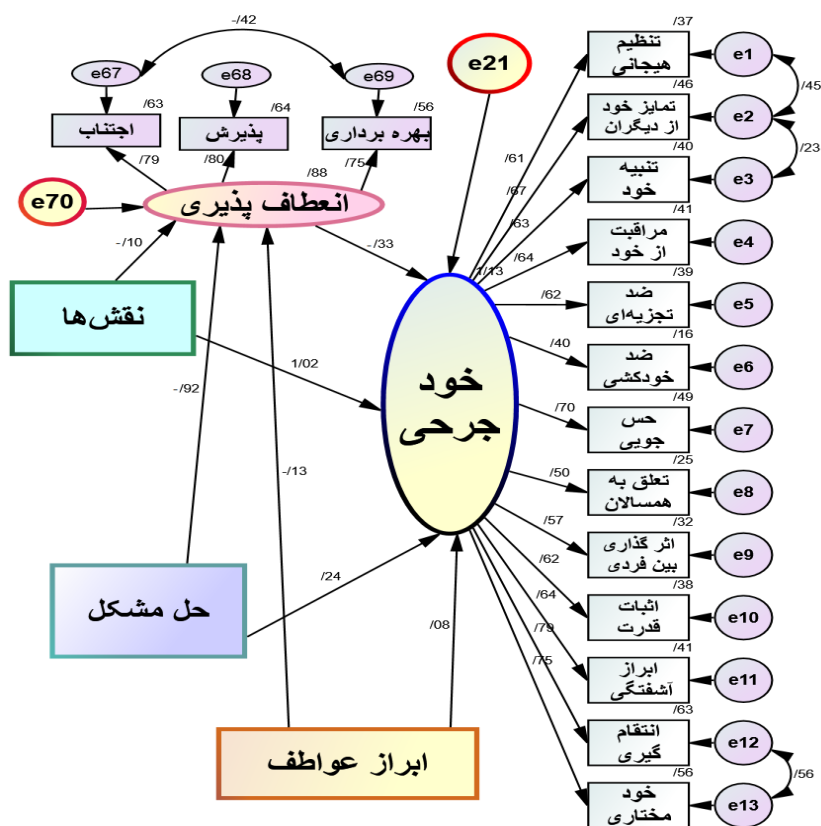
در شکل ۱ ارائه شده است.

جدول ۴. شاخص‌های کلی برازش تحلیل مدل معادلات ساختاری فرضیات پژوهش

شاخص	مقدار	مقدار مطلوب	وضعیت
معادل فارسی	انگلیسی		
خی دو	χ^2	۳۴۳۹/۵۶۸	-
ریشه میانگین مربعات باقیمانده	RMR	۰/۰۳۶	کمتر از ۰/۰۵ مطلوب
شاخص برازش تطبیقی	CFI	۰/۹۱	مساوی یا بیشتر از ۰/۹۰ مطلوب
شاخص برازش افزایشی	IFI	۰/۹۱	مساوی یا بیشتر از ۰/۹۰ مطلوب
شاخص نیکویی برازش مقتصد	PGFI	۰/۵۳	بزرگتر از ۰/۵۰ مطلوب
ریشه میانگین مربعات خطای برآورد	RMSEA	۰/۰۳۵	کمتر از ۰/۰۸ مطلوب
خی دو بهنجار شده	CMIN/DF	۲/۱۱	بین ۱ تا ۳ مطلوب

نتایج جدول (۴)، گویای این مطلب است که مدل تحقیق دارای برازش

مطلوبی است و ساختار عاملی در نظر گرفته شده برای آن قابل قبول است.

شکل ۱. مدل معادلات ساختاری فرضیات پژوهش

جدول ۵. ضرایب رگرسیون و مقدار بحرانی برای فرضیات پژوهش

مسیر	ضریب رگرسیون	مقدار بحرانی	سطح معنی داری	
نقش‌ها	انعطاف پذیری	-۰/۱۰۲	-۲/۴۰۹	۰/۰۱۶
انعطاف پذیری	خودجرحی	-۰/۳۲۵	-۳/۹۵۱	۰/۰۰۰
نقش‌ها	خودجرحی	۱/۰۲	۱۲/۳۱۷	۰/۰۰۰
حل مشکل	انعطاف پذیری	-۰/۹۲۴	-۱۴/۱۴۰	۰/۰۰۰
انعطاف پذیری	خودجرحی	-۰/۳۲۵	-۳/۹۵۱	۰/۰۰۰
حل مشکل	خودجرحی	۰/۲۴۳	۳/۲۹۲	۰/۰۰۵
ابراز عواطف	انعطاف پذیری	-۰/۱۲۶	-۲/۹۴۵	۰/۰۰۳
انعطاف پذیری	خودجرحی	-۰/۳۲۵	-۳/۹۵۱	۰/۰۰۰
ابراز عواطف	خودجرحی	۰/۰۷۶	۵/۱۶۵	۰/۰۰۰

در جدول (۵)، ضرایب رگرسیونی به همراه مقادیر بحرانی برای فرضیات پژوهش آورده شده است. همانطور که مشخص است، ارتباط بین متغیرها، پذیرفته می‌شوند. با کاهش نمره نقش‌ها (نمره پایین‌تر نشان دهنده عملکرد بهتر است) به مراتب، انعطاف پذیری دانش آموزان افزایش پیدا می‌کند. با افزایش انعطاف پذیری به مراتب، خودجرحی دانش آموزان کاهش پیدا می‌کند. و با کاهش نمره نقش‌ها (نمره پایین‌تر نشان دهنده عملکرد بهتر است)، خودجرحی دانش آموزان کاهش پیدا می‌کند. با کاهش نمره حل مشکل (نمره پایین‌تر نشان دهنده عملکرد بهتر است) به مراتب، انعطاف پذیری دانش آموزان افزایش پیدا می‌کند. با افزایش انعطاف پذیری به مراتب، خودجرحی دانش آموزان کاهش پیدا می‌کند. و با کاهش نمره حل مشکل (نمره پایین‌تر نشان دهنده عملکرد بهتر است)، خودجرحی دانش آموزان کاهش پیدا می‌کند. با کاهش نمره ابراز عواطف (نمره پایین‌تر نشان دهنده عملکرد بهتر است) به مراتب، انعطاف پذیری دانش آموزان افزایش پیدا می‌کند. با افزایش انعطاف

پذیری به مراتب، خودجرحی دانش آموزان کاهش پیدا می‌کند. و با کاهش نمره ابراز عواطف (نمره پایین‌تر نشان دهنده عملکرد بهتر است)، خودجرحی دانش آموزان کاهش پیدا می‌کند. نتیجه می‌گیریم که نقش‌ها بر انعطاف پذیری دانش آموزان تاثیر دارد. و انعطاف پذیری بر خودجرحی دانش آموزان تاثیر دارد. همچنین، نقش‌ها بر خودجرحی دانش آموزان تاثیر دارد. حل مشکل بر انعطاف پذیری دانش آموزان تاثیر دارد. و انعطاف پذیری بر خودجرحی دانش آموزان تاثیر دارد. همچنین، حل مشکل بر خودجرحی دانش آموزان تاثیر دارد. ابراز عواطف بر انعطاف پذیری دانش آموزان تاثیر دارد. و انعطاف پذیری بر خودجرحی دانش آموزان تاثیر دارد. همچنین، ابراز عواطف بر خودجرحی دانش آموزان تاثیر دارد.

برای بررسی میزان تأثیر مستقیم و غیرمستقیم متغیرهای مستقل بر وابسته لازم است تا اثرات کل، مستقیم و غیرمستقیم برای متغیر درون‌زای مدل ارائه شود که این اثرات در جداول زیر قابل مشاهده است.

جدول ۶. تفکیک اثرات مستقیم و غیر مستقیم برای فرضیات پژوهش

متغیر مستقل	متغیر وابسته	اثر	کل
		مستقیم	غیر مستقیم
نقش‌ها	انعطاف‌پذیری	-۰/۱۰۲	-
انعطاف‌پذیری	خودجرحی	-۰/۳۲۵	-
نقش‌ها	خودجرحی	۱/۰۲	-۰/۳۲۵ * -۰/۱۰۲ = ۰/۰۳۳
حل مشکل	انعطاف‌پذیری	-۰/۹۲۴	-
انعطاف‌پذیری	خودجرحی	-۰/۳۲۵	-
حل مشکل	خودجرحی	۰/۲۴۳	-۰/۹۲۴ * -۰/۳۲۵ = ۰/۳۰۰
ابراز عواطف	انعطاف‌پذیری	-۰/۱۲۶	-
انعطاف‌پذیری	خودجرحی	-۰/۳۲۵	-
ابراز عواطف	خودجرحی	۰/۰۷۶	-۰/۱۲۶ * -۰/۳۲۵ = ۰/۰۴۰

همانطور که در جدول (۶) قابل مشاهده است،

- ارتباط نقش‌ها با خودجرحی دانش‌آموزان در حضور نقش میانجی انعطاف‌پذیری دانش‌آموزان به میزان ۱/۰۵۳ است.
- ارتباط حل مشکل با خودجرحی دانش‌آموزان در حضور نقش میانجی انعطاف‌پذیری دانش‌آموزان به میزان ۰/۵۴۳ است.
- ارتباط ابراز عواطف با خودجرحی دانش‌آموزان در حضور نقش میانجی انعطاف‌پذیری دانش‌آموزان به میزان ۰/۱۱۶ است.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی رابطه‌ی عملکرد خانواده مبدأ با رفتارهای خودجرحی بدون قصد خودکشی در نوجوانان با تأکید بر نقش واسطه‌ای انعطاف‌پذیری روان‌شناختی بود. نتایج تحلیل مدل‌سازی معادلات ساختاری نشان داد که مؤلفه‌های کلیدی عملکرد خانواده شامل نقش‌ها، حل مسئله و ابراز عواطف، به‌طور معناداری با انعطاف‌پذیری روان‌شناختی مرتبط هستند و این سازه به نوبه‌ی خود، اثر منفی و معناداری بر رفتارهای NSSI دارد. همچنین، اثرات مستقیم عملکرد خانواده بر رفتارهای خودجرحی و اثرات غیرمستقیم آن از مسیر انعطاف‌پذیری روان‌شناختی معنادار گزارش شد.

این یافته‌ها بر ماهیت چندسطحی و تعاملی خودجرحی نوجوانان تأکید دارند و نشان می‌دهند که تبیین این رفتار بدون توجه هم‌زمان به بستر خانواده و سازوکارهای روان‌شناختی فردی، ناقص خواهد بود.

در تبیین یافته نخست، یعنی رابطه‌ی معنادار بین عملکرد خانواده و انعطاف‌پذیری روان‌شناختی، می‌توان به چارچوب‌های سیستمی خانواده استناد کرد که خانواده را نخستین بستر یادگیری تنظیم هیجان، حل تعارض و معناپردازی هیجانی می‌دانند (Goldenberg & Goldenberg, 2007). بر

اساس مدل مک‌مستر، خانواده‌های کارآمد با توزیع روشن نقش‌ها، الگوهای ارتباطی شفاف و توانمندی در حل مسئله، شرایطی فراهم می‌کنند که نوجوان بتواند هیجانات منفی را تجربه کند بدون آنکه به اجتناب افراطی یا واکنش‌های

تکانشی متوسل شود (Stevenson-Hinde & Akister, 1995; Yousefi, 2012). یافته‌های این پژوهش در این زمینه با نتایج مطالعات داخلی همسو

است که نشان داده‌اند ضعف در نقش‌ها و کارکردهای ارتباطی خانواده، با کاهش توان سازگاری روان‌شناختی و افزایش آسیب‌پذیری هیجانی نوجوانان همراه است (Abedi Parija, 2020; Farahmand & Rezvani, 2019;)

(Saber & Shamsaei, 2020).

است فرصت کافی برای یادگیری پذیرش هیجان و حل مسئله سازگارانۀ نداشته باشند و در نتیجه، انعطاف‌پذیری روان‌شناختی پایین‌تری نشان دهند (Akbari et al., 2021). این موضوع به‌ویژه در نوجوانان دارای حساسیت هیجانی بالا یا واکنش‌پذیری عاطفی شدید برجسته‌تر است (Chiang & Bai, 2024; Mürner-Lavanchy et al., 2022).

یافته مهم دیگر پژوهش، تأیید نقش واسطه‌ای انعطاف‌پذیری روان‌شناختی در رابطه بین عملکرد خانواده و رفتارهای خودجراحی بود. این نتیجه نشان می‌دهد که تأثیر خانواده بر NSSI به‌طور کامل مستقیم نیست، بلکه تا حد زیادی از طریق تضعیف یا تقویت ظرفیت‌های روان‌شناختی نوجوان اعمال می‌شود. این الگو با نتایج پژوهش‌هایی همسو است که نشان داده‌اند متغیرهایی نظیر ذهن‌آگاهی، تاب‌آوری فردی و تنظیم هیجان می‌توانند نقش میانجی در ارتباط بین عوامل خانوادگی و خودجراحی ایفا کنند (Bean et al., 2022; Yuan et al., 2025; Zheng et al., 2025). همچنین، پژوهش‌های مرتبط با خانواده مبدأ نشان داده‌اند که تجارب منفی اولیه از طریق افزایش نشانه‌های افسردگی و کاهش ذهنی‌سازی، خطر خودجراحی را افزایش می‌دهند (Yang, 2025).

در سطح کاربردی، نتایج این پژوهش بر اهمیت رویکردهای مداخله‌ای چندسطحی تأکید دارند. تمرکز صرف بر درمان فردی نوجوان بدون توجه به زمینه خانواده، ممکن است اثربخشی محدودی داشته باشد. در مقابل، مداخلاتی که به بهبود عملکرد خانواده، آموزش مهارت‌های ارتباطی و هم‌زمان تقویت انعطاف‌پذیری روان‌شناختی نوجوان می‌پردازند، می‌توانند اثربخشی پایدارتر و عمیق‌تری ایجاد کنند (Jafari Harandi & Islami Harandi, 2021; Shiri & Goudarzi, 2020). این نتیجه با دیدگاه‌های جدید در روان‌شناسی تحولی و خانواده‌درمانی همسو است که بر تعامل پویا بین سیستم خانواده و منابع درون‌فردی تأکید دارند.

همچنین، نتایج پژوهش حاضر با شواهد بین‌المللی در زمینه نقش خانواده مبدأ همخوانی دارد. پژوهش‌های اخیر نشان داده‌اند که تجارب اولیه در خانواده، از طریق شکل‌دهی به الگوهای تنظیم هیجان و واکنش‌پذیری عاطفی، پیامدهای بلندمدتی بر سلامت روان فرزندان دارند (Lewis et al., 2025; Monk et al., 2020). در همین راستا، کیم و لی گزارش کردند که تجارب خانواده مبدأ پدران از طریق تعارض زناشویی و بهزیستی روان‌شناختی، بر الگوهای فرزندپروری و تعاملات والد-فرزند اثر می‌گذارد (Kim & Lee, 2024). این یافته‌ها مؤید آن است که عملکرد خانواده نه‌تنها به‌صورت مستقیم، بلکه از طریق سازه‌های واسطه‌ای روان‌شناختی، رفتارهای پرخطر را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

یافته‌ی دوم پژوهش، یعنی اثر منفی و معنادار انعطاف‌پذیری روان‌شناختی بر رفتارهای خودجراحی بدون قصد خودکشی، با بدنه گسترده‌ای از ادبیات پژوهشی همخوان است. انعطاف‌پذیری روان‌شناختی به‌عنوان توانایی پذیرش تجربه‌های درونی ناخوشایند و حرکت ارزش‌مدار، نقش مهمی در کاهش رفتارهای اجتنابی و خودآسیب‌رسان ایفا می‌کند (Dawson & Golijani, 2020; Moghaddam, 2020). مطالعات نشان داده‌اند افرادی که از انعطاف‌پذیری روان‌شناختی پایین‌تری برخوردارند، در مواجهه با هیجانات منفی، بیشتر به راهبردهای ناسازگارانۀ نظیر خودجراحی متوسل می‌شوند (Callahan et al., 2021; Yang, 2025). یافته‌های حاضر این الگو را در جمعیت نوجوانان ایرانی تأیید می‌کند و نشان می‌دهد که افزایش انعطاف‌پذیری روان‌شناختی می‌تواند به‌عنوان یک عامل محافظتی در برابر NSSI عمل کند.

از منظر نظری، این نتیجه با رویکرد درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد همسو است که خودجراحی را نوعی اجتناب تجربه‌ای می‌داند؛ یعنی تلاشی ناکارآمد برای رهایی از هیجانات دردناک (Tindle & Moustafa, 2021). در چنین شرایطی، نوجوانانی که در بستر خانواده‌های ناکارآمد رشد کرده‌اند، ممکن

رفتارهای خودجرحی به کار گرفته شوند. همکاری میان مدارس، خانواده‌ها و متخصصان سلامت روان می‌تواند نقش مهمی در شناسایی زودهنگام نوجوانان در معرض خطر و ارتقای سلامت روان آنان ایفا کند.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منفعی وجود ندارد.

حمایت مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

موازین اخلاقی

در انجام این پژوهش تمامی موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

تشکر و قدردانی

از تمامی کسانی که در طی مراحل این پژوهش یاری رساندند تشکر و قدردانی می‌گردد.

References

- Abedi Parija, H. (2020). The role of family functioning components in predicting students' suicidal thoughts. *Puyesh in Educational Sciences and Counseling*, 6(13), 37-53. https://educationscience.cfu.ac.ir/article_1608_en.html?lang=fa
- Abedi Parija, H., & Sadeghi, E. (2021). Exploring the tendency toward risky behaviors among high school students: Assessing gender differences based on individual, family, and peer factors. *Puyesh in Educational Sciences and Counseling*, 8(17), 1-46. https://educationscience.cfu.ac.ir/article_2652.html?lang=en%20
- Akbari, M., Disabato, D., Seydavi, M., & Zamani, E. (2021). The Persian Personalized Psychological Flexibility Index (P-PPFI): Psychometric Properties in a General Population Sample of

در مجموع، یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که خودجرحی بدون قصد خودکشی در نوجوانان، پدیده‌ای صرفاً فردی نیست، بلکه در بستر روابط خانوادگی و سازوکارهای روان‌شناختی فراتشخیصی شکل می‌گیرد. عملکرد نامطلوب خانواده می‌تواند از طریق کاهش انعطاف‌پذیری روان‌شناختی، زمینه را برای استفاده از راهبردهای ناسازگارانه‌ای مانند خودجرحی فراهم کند. این نتایج ضمن تأیید ادبیات پیشین، بر ضرورت تلفیق دیدگاه‌های سیستمی و فرایندی در تبیین و مداخله در NSSI تأکید دارند.

از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به استفاده از ابزارهای خودگزارشی اشاره کرد که احتمال سوگیری پاسخ‌دهی و تأثیر تمایل به مطلوبیت اجتماعی را افزایش می‌دهد. همچنین، ماهیت مقطعی پژوهش امکان استنباط روابط علیّی قطعی را محدود می‌کند و تغییرات پویای متغیرها در طول زمان بررسی نشده است. تمرکز بر یک منطقه جغرافیایی خاص نیز می‌تواند تعمیم‌پذیری نتایج به سایر بافت‌های فرهنگی و اجتماعی را با احتیاط همراه سازد.

پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آینده با بهره‌گیری از طرح‌های طولی، مسیرهای علیّی بین عملکرد خانواده، انعطاف‌پذیری روان‌شناختی و رفتارهای خودجرحی را در گذر زمان بررسی کنند. همچنین، ترکیب روش‌های کمی و کیفی می‌تواند به درک عمیق‌تر تجربه زیسته نوجوانان و نقش خانواده مبدأ در شکل‌گیری رفتارهای خودآسیب‌رسان کمک کند. بررسی نقش سایر سازه‌های میانجی مانند ذهنی‌سازی، تنظیم هیجان و سبک‌های دلبستگی نیز می‌تواند به غنای مدل‌های تبیینی در این حوزه بیفزاید.

بر اساس نتایج پژوهش، طراحی و اجرای مداخلات خانواده‌محور با تمرکز بر بهبود نقش‌ها، مهارت‌های حل مسئله و ابراز عواطف در خانواده‌ها توصیه می‌شود. همچنین، برنامه‌های آموزشی و درمانی مبتنی بر تقویت انعطاف‌پذیری روان‌شناختی نوجوانان می‌توانند به‌عنوان راهبردی مؤثر در پیشگیری و کاهش

- Mürner-Lavanchy, I., Koenig, J., Lerch, S., van der Venne, P., Höper, S., Resch, F., & Kaess, M. (2022). Neurocognitive functioning in adolescents with non-suicidal self-injury. *Journal of affective disorders*, 311, 55-62. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2022.05.029>
- Parhodeh, F. (2022). Meta-analysis of studies on the role of the family institution in children's delinquency, crime, and drug addiction. *Puyesh in Educational Sciences and Counseling*, 8(16), 134-158. <https://www.sid.ir/fileservers/jf/10009914011607.pdf>
- Saber, F., & Shamsaei, F. (2020). Relationship between stigma and family performance of psychiatric patients. *Iranian Journal of Nursing Research*, 14(63), 1-8. <http://ijnr.ir/article-1-2261-en.html>
- Shiri, F., & Goudarzi, M. (2020). The Effectiveness of Systemic-Behavioral Couple Therapy on Family Function and Sexual Function of Women with Addicted Spouse. *Quarterly of Applied psychology*, 14(4), 345-368. <https://doi.org/10.29252/etiadjpajohi.14.56.247>
- Stevenson-Hinde, J., & Akister, J. (1995). The McMaster Model of Family Functioning: Observer and parental rating in a nonclinical sample. *Family Process*, 34, 334-341. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.1995.00337.x>
- Tindle, R., & Moustafa, A. A. (2021). Psychological distress, social support, and psychological flexibility during COVID-19. In *Mental Health Effects of COVID-19* (pp. 89-101). Academic Press. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-824289-6.00012-X>
- Wan Nurayunee, B. W. Z., Noor Azniza, B. I., & Zarina, B. M. S. (2017). The Reliability of McMaster Family Assessment Device (FAD) Instruments Among Delinquent Teenagers. *Journal of Humanities and Social Science*, 22(7), 40-43. <https://www.semanticscholar.org/paper/The-Reliability-of-Mcmaster-Family-Assesment-Device-Zulkifli-Ishak/6b69e21748850ba8811e8d69ef31614e0bd2b5f0>
- Yang, L. (2025). Childhood Maltreatment and Non-Suicidal Self-Injury: The Mediating Role of Mentalization and Depression. *European Journal of Psychotraumatology*, 16(1). <https://doi.org/10.1080/20008066.2025.2466279>
- Yousefi, N. (2012). Investigating the psychometric indicators of McMaster's Family Assessment (FAD) analysis. *Educational Measurement Quarterly*, 7(3), 84-112. https://hehp.modares.ac.ir/browse.php?a_id=51291&slc_lang=en&sid=5&ftxt=1&html=1
- Yuan, G. F., Zhong, S., Liu, C., Liu, J., & Yu, J. (2025). The influence of family resilience on non-suicidal self-injury among Chinese adolescents: The mediating roles of mindfulness and individual resilience. *Archives of Psychiatric Nursing*. <https://doi.org/10.1016/j.apnu.2025.01.003>
- Zheng, X., Liu, Z., Liu, T., & Mu, S. (2025). Childhood Maltreatment and Non-Suicidal Self-Injury Among Chinese College Students: Roles of Parent-Child Attachment and Negative co-Rumination. *Journal of family violence*, 1-4. <https://doi.org/10.1007/s10896-025-00854-9>
- Iranians. *Journal of Contextual Behavioral Science*, 22, 32-43. <https://doi.org/10.1016/j.jcbs.2021.09.004>
- Bean, R. A., Keenan, B. H., & Fox, C. (2022). Treatment of Adolescent Non-Suicidal Self-Injury: A Review of Family Factors and Family Therapy. *The American Journal of Family Therapy*, 50(3), 264-279. <https://doi.org/10.1080/01926187.2021.1909513>
- Callahan, K. E., Stori, S. A., & Donahue, J. J. (2021). Psychological inflexibility processes and nonsuicidal self-injury: Concurrent and prospective associations. *Journal of Clinical Psychology*, 77(6), 1394-1411. <https://doi.org/10.1002/jclp.23086>
- Chiang, S. C., & Bai, S. (2024). Testing Family-of-Origin Sensitization: Parent-Adolescent Conflict, Emotional Reactivity, and Adolescent Internalizing Psychopathology. *Development and Psychopathology*, 37(4), 2172-2180. <https://doi.org/10.1017/s0954579424001779>
- Dawson, D. L., & Golijani-Moghaddam, N. (2020). COVID-19: Psychological flexibility, coping, mental health, and wellbeing in the UK during the pandemic. *Journal of Contextual Behavioral Science*, 17, 126-134. <https://doi.org/10.1016/j.jcbs.2020.07.010>
- Farahmand, M., & Rezvani, Z. (2019). Structure and family performance in polygamous and monogamy families. *Journal of Applied Sociology*, 30(3), 135-154. <https://doi.org/10.22108/jas.2019.114022.1556>
- Goldenberg, H., & Goldenberg, I. (2007). *Family therapy: An overview*. Cengage Learning. https://amberton.edu/wp-content/uploads/2024/11/CSL6825_E1_Winter2025.pdf
- Imani, M., & Shiralynia, K. (2014). The role of family function and process in teenagers' internet use. *Family Counseling and Psychotherapy Quarterly*, 5(2), 163-142. https://fcp.uok.ac.ir/m/article_15727_en.html?lang=fa
- Jafari Harandi, R., & Islami Harandi, Z. (2021). Standardization of Bloom Family Performance Questionnaire among married men and women in Isfahan. *Cultural Strategy Quarterly*, 14(53). <https://doi.org/10.22034/jscf.2021.98984>
- Kim, S. J., & Lee, W. K. (2024). The Effects of Fathers' Family-of-Origin Experiences on Co-Parenting: The Mediating Role of Marital Conflict and Psychological Well-Being. *Korean Journal of Child Studies*, 45(3), 159-171. <https://doi.org/10.5723/kjcs.2024.45.3.159>
- Klonsky, E. (2011). Non-suicidal self-injury in United States adults: Prevalence, sociodemographics, topography, and functions. *Psychological medicine*, 41(9), 1981-1986. <https://doi.org/10.1017/S0033291710002497>
- Klonsky, E. D., & Glenn, C. G. (2009). Assessing the functions of non-suicidal self-injury: Psychometric properties of the Inventory of Statements About Self-injury (ISAS). *Journal of psychopathology and behavioral assessment*, 31, 215-219. <https://doi.org/10.1007/s10862-008-9107-z>
- Lewis, J., George, B., Dike, J., Breaux, R., & Brem, M. J. (2025). Family-of-Origin of Violence, Insecure Attachment, and Depression Symptoms in Emerging Adults: A Brief Report. *Journal of family violence*. <https://doi.org/10.1007/s10896-025-00858-5>
- Monk, J. K., Ogolsky, B. G., Rice, T. M., Dennison, R. P., & Ogan, M. A. (2020). The Role of Family-of-Origin Environment and Discrepancy in Conflict Behavior on Newlywed Marital Quality. *Journal of Social and Personal Relationships*, 38(1), 124-147. <https://doi.org/10.1177/0265407520958473>